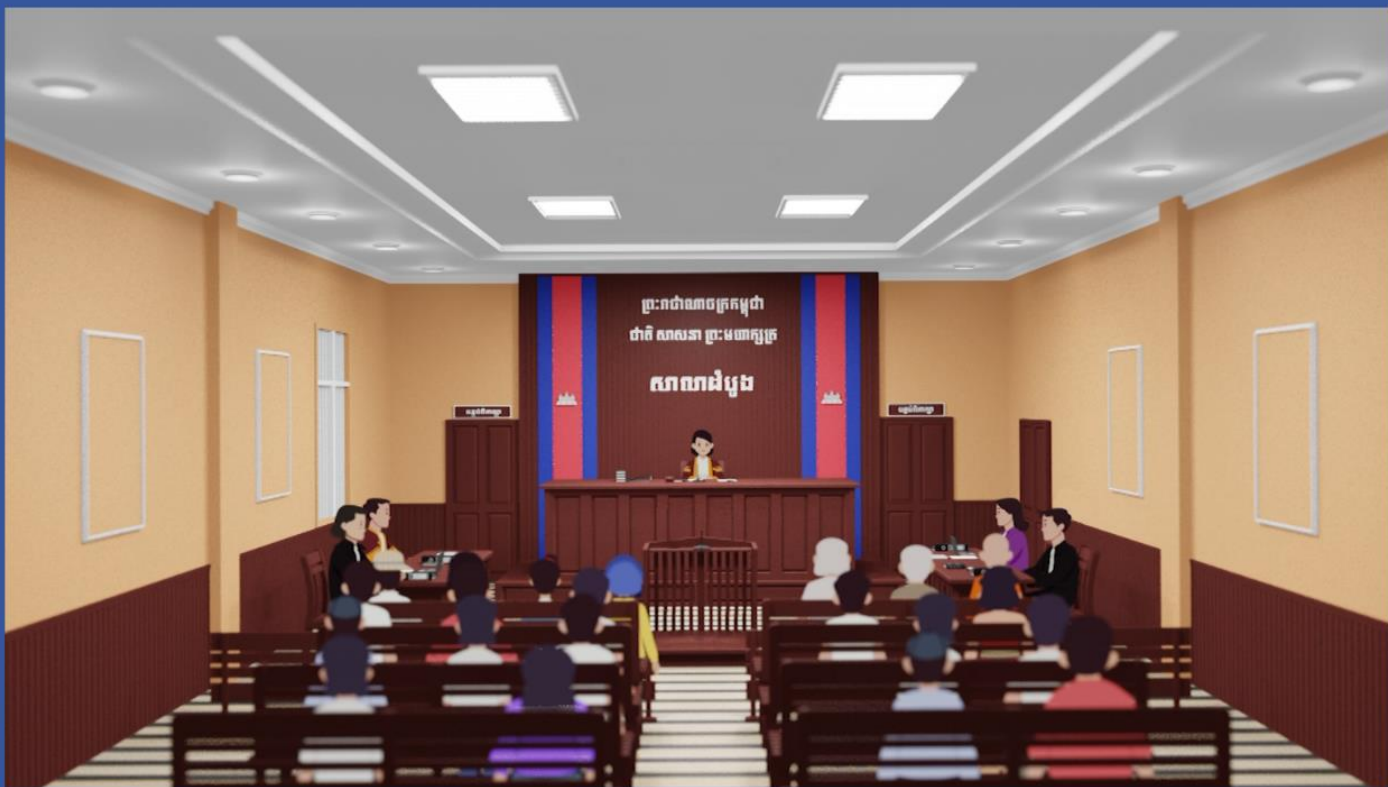

ការហាមឃាត់ការវិនិច្ឆ័យ ខោសពីរដងចំពោះអំពើ ជំងឺ

ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២២

អំពីមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា

មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា (“ម.ស.ម.ក”) គឺជាអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ឯករាជ្យ មិនចូលបក្ស សម្ព័ន្ធ ដែលធ្វើការដើម្បីលើកកម្ពស់ និងការពារសិទ្ធិមនុស្ស ជាពិសេសសិទ្ធិពលរដ្ឋនិងសិទ្ធិនយោបាយ លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងនីតិវិធីនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

ចក្ខុវិស័យរបស់ ម.ស.ម.ក គឺជា ចង់ឃើញប្រទេសកម្ពុជាមានសន្តិភាពដែលប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់រូបអាចទទួលបានសិទ្ធិមនុស្ស មូលដ្ឋានដែលខ្លួនមានពីកំណើត ទទួលបាននីតិវិធីដោយគ្មាននិទណ្ឌភាព ទទួលបានការគោរពស្មើភាពគ្នាដោយគ្មានការរើសអើង ទទួលបានការពង្រឹងភាពអង់អាចក្លាហានដើម្បីចូលរួមយ៉ាងពេញលេញក្នុងដំណើរការលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ព្រមទាំងទទួលបានចំណែកនៃអត្ថប្រយោជន៍ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចប្រទេសដោយនិរន្តរភាពរបស់ប្រទេសកម្ពុជា។ ស្លាកសញ្ញារបស់ ម.ស.ម.ក មានរូបសត្វស្លាបពណ៌ស កំពុងហើរបំបែកចេញពីរង្វង់មូលពណ៌ផ្ទៃមេឃដែលមានន័យថា គឺជាការទាមទារសេរីភាពនៅកម្ពុជា។

គេហទំព័ររបស់សិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា www.sithi.org ទទួលបានពានរង្វាន់ពីមូលនិធិនៃការបង្កើតសារព័ត៌មានថ្មីប្រចាំឆ្នាំ២០១១ ស្ថិតក្នុងប្រភេទសិទ្ធិ និងសេរីភាព និងទទួលបានពានរង្វាន់ទំនាក់ទំនងសម្រាប់ការផ្លាស់ប្តូរសង្គម មកពីមជ្ឈមណ្ឌលសម្រាប់ទំនាក់ទំនង និងផ្លាស់ប្តូរសង្គម នៅសកលវិទ្យាល័យយ៉ូនឡែនទីក្រុងប្រ៊ីសប៊ែន (Brisbane) នៃប្រទេសអូស្ត្រាលី។

សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែមអំពី ម.ស.ម.ក សូមចូលទស្សនា គេហទំព័រ www.cchrcambodia.org។

អំពីគម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌

មេរៀនស្តីពីការហាមឃាត់ការវិនិច្ឆ័យទោសពីរដងចំពោះអំពើដដែល គឺជាផ្នែកមួយនៃមេរៀនស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ ដែលបង្កើតឡើងដោយ គម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌របស់ ម.ស.ម.ក (“គម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌”)។ គម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ គឺជាគម្រោងដំបូង និងមានតែមួយគត់នៅប្រទេសកម្ពុជា ដែលមានបំណងលើកកម្ពស់ និងការពារសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង។ គម្រោងនេះមានគោលដៅរួមទៅក្នុងការបង្កើនអព្យាក្រឹត្យ និងឯករាជ្យនៃប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌របស់ប្រទេសកម្ពុជា ដោយគាំទ្រសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នៅក្នុងតុលាការកម្ពុជា។ ដើម្បីសម្រេចគោលដៅរួមនេះ គម្រោងមានគោលបំណងពីរគឺ បញ្ចៀបនូវគោលគំនិតនៃសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ក្នុងចំណោមសាធារណជនតាមរយៈលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ និងបង្កើនការអនុលោមតាមស្តង់ដារនៃការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នៅក្នុងតុលាការតាមរយៈការសង្កេតការណ៍សវនាការ។

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

ម.ស.ម.ក សូមថ្លែងអំណរគុណចំពោះអង្គការដាយកូនៀ (Diakonia) និងប្រទេសស៊ុយអែតសម្រាប់ការចូលរួមចំណែកដ៏សប្បុរសដែលធ្វើឱ្យមេរៀននេះកើតឡើងបាន។ មាតិកានៃមេរៀននេះ គឺជាការទទួលខុសត្រូវរបស់ ម.ស.ម.ក ហើយមិនបានឆ្លុះបញ្ចាំងពីទស្សនៈរបស់អង្គការ Diakonia និងប្រទេសស៊ុយអែតនោះទេ។

ចម្ងល់ និងមតិចូលរួម

ប្រសិនបើលោកអ្នកមានសំណួរ ឬត្រូវការព័ត៌មានបន្ថែមទាក់ទងនឹងមេរៀននេះ សូមទាក់ទងមកកាន់ ម.ស.ម.ក តាមរយៈអាសយដ្ឋាន៖

ផ្ទះលេខ៧៩៨ ផ្លូវ៩៩ សង្កាត់បឹងត្របែក ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

ទូរស័ព្ទ៖ ៨៥៥ (០) ២៣ ៧២ ៦៩ ០១

គេហទំព័រ៖ www.cchrcambodia.org ។

មាតិកា

១. និយមន័យ	1
២. ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់	1
២.១. ច្បាប់អន្តរជាតិ	1
២.២. ច្បាប់ប្រទេសកម្ពុជា	2
៣. សារៈសំខាន់	2
៤. ផែនការណ៍	3

**ការហាមឃាត់ការវិនិច្ឆ័យទោស
ពីរដងចំពោះអំពើជំនេរ**

១. និយមន័យ

ការហាមឃាត់ការវិនិច្ឆ័យទោសពីរដងចំពោះអំពើដដែល គឺដើម្បីការពារ បុគ្គលពីការកាត់ទោសពីរដងចំពោះអំពើដដែល។

ការហាមឃាត់នេះរួមបញ្ចូលនូវគោលការណ៍ **ការមិនចោទប្រកាន់ត្រួតគ្នា** ដែលសំដៅ “មិនចោទប្រកាន់ពីរដងចំពោះអំពើដដែល” និងធានាបុគ្គលណាមួយ នូវសិទ្ធិរួចផុតពីការជំនុំជម្រះ ឬការដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះបទល្មើស ដែលពួកគេត្រូវ បានកាត់ទោស ឬរួចផុតពីទោសចូលជាស្ថាពររួចហើយ តាមច្បាប់ និងនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃប្រទេសនីមួយៗ។¹

គោលការណ៍នៃការមិនចោទប្រកាន់ត្រួតគ្នាពាក់ព័ន្ធយ៉ាងជិតស្និទ្ធនឹងទ្រឹស្តី **អាជ្ញាអស់ជំនុំ** ឬថា “បានវិនិច្ឆ័យរួចហើយ” និងមានន័យថា ការវិនិច្ឆ័យជាស្ថាពរដោយ តុលាការ ឬស្ថាប័នមានសមត្ថកិច្ច ដាច់ស្រេចហើយ។ នីតិវិធីដ៏ជាក់លាក់ពាក់ព័ន្ធនឹងគោល បំណងដូចគ្នា មូលដ្ឋានច្បាប់ដូចគ្នា និងភាគីដូចគ្នាមិនអាចដំណើរការបានឡើយ។² ដូច្នេះ ការហាមឃាត់ការវិនិច្ឆ័យទោសពីរដងចំពោះអំពើដដែលនេះអនុវត្តនៅត្រឹមពេល ដែលមានសេចក្តីសម្រេចចូលជាស្ថាពរ ឬប្រៀបធៀប នៅពេលដែលបណ្តឹងជំទាស់ទៅ តុលាការជាន់ខ្ពស់អស់ចុងក្រោយ។

បន្ថែមលើនេះ ការហាមឃាត់នេះអនុវត្តចំពោះ**បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ និងមិនត្រឹមតែចំពោះតុលាការ ដែលកាត់ក្តីលើសំណុំរឿងនៅសាលាដំបូងប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែចំពោះសាលាក្តីដទៃទៀតផងដែរ។** ឧទាហរណ៍ បុគ្គល ដែលរួចផុតទោសដោយតុលាការស៊ីវិលមិនអាចត្រូវបានកាត់ទោសម្តងទៀតចំពោះអំពើដដែលដោយតុលាការ យោធា ឬតុលាការពិសេស។³

២. ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់

២.១. ច្បាប់អន្តរជាតិ

ការហាមឃាត់ការវិនិច្ឆ័យទោសពីរដងចំពោះអំពើដដែលត្រូវបានការពារក្រោម**កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តី សិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (“ក.អ.ស.ព.ន”)** ដែលអនុវត្តផ្ទាល់នៅក្នុងច្បាប់ប្រទេសកម្ពុជានៅក្នុង៣១នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ កម្ពុជា។

មាត្រា ១៤(៧) នៃ ក.អ.ស.ព.ន៖
 “គ្មានជនណាម្នាក់ត្រូវយកមកចោទប្រកាន់ ឬយកមកផ្តន្ទាទោសសារជាថ្មីឡើយចំពោះ បទល្មើសដែលបានផ្តន្ទាទោសជាស្ថាពរ ឬបានលើកលែងទោសស្របតាមច្បាប់ និងនីតិ វិធីព្រហ្មទណ្ឌរបស់រដ្ឋនីមួយៗរួចហើយ។”

¹ គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ, សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២ -មាត្រា១៤៖ សិទ្ធិស្មើគ្នាចំពោះមុខតុលាការ និង សាលាជម្រះក្តី និងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌, (CPR/C/GC/32, ២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧), កថាខណ្ឌ ៣ និង ៥៤, <https://www.refworld.org/docid/478b2b2f.html> (គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ, សេចក្តីពន្យល់ទូទៅ លេខ ៣ ។

² Victor Barin Chaharbakhsh and Seyed Asgher Jafari, “គោលការណ៍នៃអាជ្ញាអស់ជំនុំនៅក្នុងច្បាប់អន្តរជាតិ” រ៉ុលព លេខ៨ ទិន្នន័យវិទ្យាសាស្ត្រនៃការត្រួតពិនិត្យសំខាន់, ឆ្នាំ២០២០។

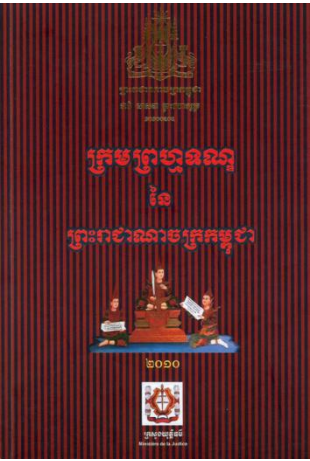
³ គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ, សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២, កថាខណ្ឌទី៥៤។

២.២. ច្បាប់ប្រទេសកម្ពុជា

ការហាមឃាត់ការវិនិច្ឆ័យទោសពីរដងចំពោះអំពើដដែលនេះក៏ត្រូវបានបញ្ចូលនៅក្នុងច្បាប់កម្ពុជាតាម ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (“ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ”) និង ក្រមព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណា ចក្រកម្ពុជា (“ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ”)។

មាត្រា ១២ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ៖ “ដោយអនុវត្តតាមគោលការណ៍អាជ្ញា អស់ជំនុំ ជនណាដែលត្រូវបានតុលាការសម្រេចឱ្យរួចខ្លួនជាស្ថាពរហើយ ជននោះមិនអាចត្រូវបានប្រកាន់ទៀតទេចំពោះអំពើដដែលទោះបីជាក្រោម ការកំណត់ឈ្មោះបទល្មើសថ្មីផ្សេងក៏ដោយ។”

ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា ២៣៖ “ពុំមានការចោទប្រកាន់ណាមួយអាចប្រព្រឹត្តិ ប្រឆាំងនឹងបុគ្គលណាម្នាក់ ដែលត្រូវជំនុំជម្រះជាស្ថាពរនៅឯបរទេស ចំពោះអំពើដដែល ហើយក្នុងករណីដែលមានផ្ដន្ទាទោស បុគ្គលនោះបាន បង្ហាញថាខ្លួនបានអនុវត្តទោសរបស់ខ្លួនរួចហើយ ឬក៏ទោសត្រូវបានលេត់ ដោយការផុតអាជ្ញាយុកាល។”

៣. សារសំខាន់

ការហាមឃាត់ការវិនិច្ឆ័យទោសពីរដងចំពោះអំពើដដែលផ្តល់ឱ្យមានការការពារ របស់តុលាការសម្រាប់បុគ្គលប្រឆាំងនឹងការរំលោភបំពានរបស់រដ្ឋ។ ការហាមឃាត់នេះ រក្សាគោលការណ៍អាជ្ញាអស់ជំនុំ ដែលឱ្យការបញ្ចប់ និងភាពពេញលេញទៅដល់នីតិវិធី ព្រហ្មទណ្ឌ។⁴ ការបញ្ចប់នៃសេចក្តីសម្រេចបង្ការបុគ្គលពីការរស់នៅក្នុងភាពភ័យខ្លាច ដែលពួកគេអាចប្រឈមនឹងការគំរាមជាប់មិនដាច់នៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ និងការរុករានតាមរយៈការរស៊ីបអង្កេត និងការកាត់ទោសម្តងហើយម្តងទៀតដោយតុលាការចំពោះអង្គហេតុដដែល។

ការហាមឃាត់នេះការពារគោលការណ៍នៃភាពច្បាស់លាស់នៃច្បាប់ ដែល ពង្រឹងនូវប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌។ ការហាមឃាត់នេះក៏ចៀសវាងការខ្វះខាតធនធានច្បាប់ សំខាន់⁵ ដោយរារាំងនីតិវិធីជាច្រើនដោយតុលាការដដែល ឬផ្សេងគ្នាចំពោះបទ ល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដដែល។

⁴ អ.ស.ស.អ, “សេចក្តីសង្ខេបស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ”, (២០១២), ផ្នែក៨.៤, ទំព័រ៩១៩៧-១៩៨, <https://www.osce.org/odihr/94214#:~:text=The%20Legal%20Digest%20of%20International,of%20OSCE%20trial%20monitoring%20operations> ។
⁵ ម.ស.ម.ក “សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ ការសង្កេតការណ៍នៅសាលាឧទ្ធរណ៍៖ របាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំ (ថ្ងៃទី១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨-ថ្ងៃ ទី៣១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០២០) (ខែតុលា ឆ្នាំ២០២០), ទំព័រ ២៦។

ដូចនេះ ការហាមឃាត់នេះជាគោលការណ៍ ដែលសំខាន់ចំពោះការគ្រប់គ្រងយុត្តិធម៌ដ៏សមស្រប និង ជៀសវាងការខុសឆ្គោយក្នុងការជម្រះក្តីការកាន់ច្រឡំនៃតុលាការ។

៤. ខែនកំណត់

ការហាមឃាត់ការវិនិច្ឆ័យទោសពីរដងចំពោះអំពើដដែលអាចជាកម្មវត្ថុនៃដែនកំណត់មួយចំនួន ដែល អាចខុសគ្នារវាងយុត្តាធិការអន្តរជាតិ និងតំបន់។

សម្រាប់គណកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលត្រួតពិនិត្យលើការអនុវត្តនៃ ក.អ.ស.ព .ន ការហាមឃាត់មិនឱ្យ៖

១.ហាមឃាត់ការកាត់ទោសឡើងវិញលើជនដែលត្រូវបានកាត់ទោសហើយ ក្នុងការអនុប្បវាទចំពោះ អ្នកដែលស្នើសុំការកាត់ទោសឡើងវិញ។

២.ហាមឃាត់ការកាត់ទោសបុគ្គលឡើងវិញ បន្ទាប់ពីសាលាជម្រះក្តីជាន់ខ្ពស់បដិសេធការកាត់ទោស ចោល។

៣.ហាមឃាត់ការចាប់ផ្តើមការជំនុំជម្រះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌឡើងវិញ ប្រសិនបើត្រូវបានកែតម្រូវ ដោយ "កាលៈទេសៈពិសេស" ដូចជាការរកឃើញភស្តុតាងថ្មី។

៤.ធានាថាបុគ្គលនឹងមិនត្រូវបានជំនុំជម្រះពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែល គោរពតាមយុត្តាធិការជាតិនៃរដ្ឋពីរ ឬច្រើនជាងនេះ។ ប៉ុន្តែរដ្ឋត្រូវបានជំរុញក្នុងការ បង្ការការជំនុំជម្រះឡើងវិញសម្រាប់អំពើដដែលតាមរយៈកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ^៦ និង

៥.ការពារពីវិធានការវិន័យដទៃទៀត ដែលមិនសមមាត្រនឹងទណ្ឌកម្មព្រហ្ម ទណ្ឌសម្រាប់បទល្មើសដដែល។ ការហាមឃាត់ចំពោះការវិនិច្ឆ័យទោសពីរដងចំពោះអំពើដដែលអនុវត្តទៅលើ បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌតែមួយគត់^៧ មានន័យថាការហាមឃាត់នេះមិនអនុវត្តចំពោះនីតិវិធីរដ្ឋបាល ឬរដ្ឋប្បវេណី ឡើយ។

បន្ថែមលើនេះ អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនៃតុលាការកម្ពុជា ("អ.វ.ត.ក") បានបញ្ជាក់ថា គោលការណ៍ មិនចោទប្រកាន់ទោសពីរដង មិនហាមឃាត់ការកាត់ទោសសម្រាប់បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ដូចជាបទ ល្មើសប្រឆាំងមនុស្សជាតិ។^៨

--ចប់--

^៦ គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ, សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ៣២, កថាខណ្ឌលេខ៥៧។
^៧ គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ, សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ៣២, កថាខណ្ឌលេខ៥៤-៥៧។
^៨ ការិយាល័យឧត្តមស្នងការ, "សេចក្តីពន្យល់នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា៖ សេចក្តីពន្យល់របស់ អ.វ.ត.ក និងយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការអន្តរជាតិមួយ ចំនួន", បោះពុម្ពលើកទី២ (ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥), មាត្រា១២៖ អាជ្ញាអស់ជំនុំទំព័រទី៧, យោងទៅលើ អ.វ.ត.ក, អ.ជ.ស.ដ, "សេចក្តីសម្រេចលេខ៤៩របស់ អៀង សារី លើការជំទាស់បឋម," (ថ្ងៃទី៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១), កថាខណ្ឌទី៣៣ ទៅដល់ ទី៣៦, <https://cambodia.ohchr.org/~cambodiaohchr/sites/default/files/Annotated%20Cambodian%20Code%20of%20Criminal%20Procedure%20%5BKH%5D%20%5BMaster%20-%20Fiinal%5D.pdf> ។